

Handlingsplan for å oppdage, håndtere
og følge opp

VOLD I NÆRE RELASJONER

2022 - 24

Gjerstad kommune

«VOLD ER ENHVER HANDLING
RETTET MOT EN ANNEN PERSON,
SOM GJENNOM AT DENNE
HANDLINGEN SKADER,
SKREMMER ELLER KRENKER, FÅR
DEN ANDRE TIL Å GJØRE NOE
MOT SIN VILJE ELLER SLUTTE Å
GJØRE NOE DEN VIL».

Per Isdal, Psykolog.

INNHold

INNLEDNING	4
FORANKRING	4
KOMMUNENS ANSVAR.....	5
NASJONALE FØRINGER	5
NASJONALE VEILEDERE.....	5
REGIONALE PLANER.....	5
BAKGRUNN	6
AVVERGEPLIKT.....	6
DU SER DET IKKE FØR DU TROR DET	6
BARN SOM LEVER MED VOLD	7
MELDEPLIKT.....	7
OM BEKYMNINGSMELDING TIL BARNEVERNET	7
TIPS TIL SAMTALEN MED BARN	8
VIKTIG	8
ETTER SAMTALEN	8
TEGN PÅ VOLD MOT ELDRE.....	9
VOLD MOT UTVIKLINGSHEMMEDE	10
VOLD BLANT PERSONER MED PSYKISKE LIDELSER OG / ELLER RUSRELATERTE LIDELSER.....	11
HVORDAN SNAKKE OM VOLD?.....	13
HVORDAN VIL EN VOLDSUTSATT BLI SPURT OM VOLD?.....	14
TIPS TIL SAMTALEN.....	14

FAMILIEVOLD/PARTNERVOLD.....	14
SÆRLIG UTSATTE GRUPPER.....	14
Å SNAKKE MED VOKSNE OM VOLD	14
AKTUELLE HJELPEINSTANSER	15
OVERSIKT OVER TILTAK MOT VOLD I NÆRE RELASJONER I GJERSTAD KOMMUNE	18

INNLEDNING

Innbyggere i Gjerstad skal leve trygge liv - fri fra vold og overgrep!

Utøvelse av vold er straffbare handlinger strider mot norsk lov og et brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Gjerstad kommune har et sterkt og kontinuerlig fokus på å forebygge, avverge og avdekke vold i nære relasjoner.

Vi vet at vold utøves i alle samfunnslag, mot både barn og spedbarn, kvinner og menn og gamle som unge. Vold påfører betydelig lidelse, og de helsemessige konsekvensene er omfattende og potensielt livstruende. Samfunnet vårt er avhengig av at vi bryr oss om og tar vare på hverandre og alle må derfor gjøre sitt for å forhindre at noen utsettes for vold.

Denne planen skal bidra til at alle som arbeider og/eller er i kontakt med barn, unge og voksne i alle aldre, skal:

VÅGE Å SE, TØRRE OG HANDLE

FORANKRING

Helse- og omsorgstjenesteloven (2011)

§ 3-3 a. Kommunens ansvar for å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep

Kommunen skal ha særlig oppmerksomhet rettet mot at pasienter og brukere kan være utsatt for, eller kan stå i fare for å bli utsatt for, vold eller seksuelle overgrep. Kommunen skal legge til rette for at helse- og omsorgstjenesten blir i stand til å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep.

Kommunen har i form av **barnevern, psykisk helsetjeneste og sosialtjenesten i NAV** ansvar for oppfølging av voldsutsatte, deres familie og pårørende. Herunder kommer også en lovfestet plikt til å gi opplysning, råd og veiledning (helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3, barnevernloven § 4-4 første ledd og sosialtjenesteloven § 17) og en lovfestet rett til individuell plan (helse og omsorgstjenesteloven § 7-1, sosialtjenesteloven § 28 og barnevernloven § 3-2 a).

Innbyggernes rett til liv uten trakassering og vold er helt avgjørende for å bedre likestillingen og folkehelsen på Agder. Målet for den regionale LIM-planen (likestilling, inkludering og mangfold) er som følger: «Det er nulltoleranse mot vold. Forebygging og avdekking av vold i nære relasjoner prioriteres politisk og økonomisk i regionen som helhet og i den enkelte kommune, og vold både i nære relasjoner og hatvold, forebygges gjennom tidlig innsats, foreldreveiledning, bygging av gode relasjoner og fokus på menneskesyn og respekt»

KOMMUNENS ANSVAR

Gjerstad kommune skal ha tjenester som forebygger, avdekker og følger opp de som er utsatt for vold i nære relasjoner. Innbyggerne skal ha enkel tilgang på informasjon om hjelpeapparat ved vold i nære relasjoner. Barn og sårbare mennesker som ikke selv kan si fra om behov for hjelp, skal i størst mulig grad fanges opp av våre tjenester.

Dette skal sikres ved at ansatte i Gjerstad kommune har god kunnskap om:

- Vold i nære relasjoner
- Hvordan håndtere uro/bekymring
- Hvordan oppdage at barn/unge/eldre blir utsatt for vold
- Konsekvenser for de berørte
- Hvordan samarbeide på tvers av tjenestene

NASJONALE FØRINGER

Arbeidet med å forebygge, avdekke og sette inn tiltak mot vold i nære relasjoner styres av flere nasjonale føringer, lover, forskrifter og handlingsplaner. Planene inneholder mye informasjon og forskning på tematikken og er nyttige kilder for å hente mer kunnskap om temaet. Her vil vi trekke frem de viktigste nasjonale føringene:

FRIHET FRA VOLD REGJERINGENS HANDLINGSPLAN FOR Å FOREBYGGE OG BEKJEMPE VOLD I NÆRE RELASJONER 2021-2024

FRIHET FRA NEGATIV SOSIAL KONTROLL OG ÆRESRELATERT VOLD (2021-2024)

NASJONALE VEILEDERE

VEILEDER FOR HELSE- OG OMSORGSTJENESTENES ARBEID MED VOLD I NÆRE RELASJONER

VEILEDER FOR UTVIKLING AV KOMMUNALE HANDLINGSPLANER MOT VOLD I NÆRE RELASJONER

REGIONALE PLANER

Vern mot trakassering og vold er et av hoved-temaene i

REGIONAL PLAN FOR LIKESTILLING, INKLUDERING OG MANGFOLD PÅ ÅGDER 2015- 2027 (LIM-PLANEN)

BAKGRUNN

Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem som rammer på tvers av alder, samfunnslag og livssituasjon. Volden kan ha mange former, og kan f.eks. være fysisk, psykisk, seksuell, materiell og økonomisk. Personer som opplever vold kan få store helseskader, oppleve utrygghet og begrensninger i livsutfoldelsen. Vold i nære relasjoner er et brudd på grunnleggende menneskerettigheter som samfunnet har en plikt til å forebygge og bekjempe.

Gjerstad kommune ønsker å være en foregangskommune i arbeidet mot vold i nære relasjoner. For å være bedre i stand til å avdekke og håndtere vold i nære relasjoner er vi avhengig av at de som jobber med mennesker i kommunen har nødvendig kunnskap om hvordan volden rammer, hvordan den kan avdekkes og hva man skal gjøre dersom noen man er i kontakt med er utsatt for vold.

AVVERGEPLIKT

En person som vet eller anser det som mest sannsynlig at visse straffbare handlinger blir eller har blitt begått, har såkalt avvergeplikt, jf. straffelovens § 196. Avvergeplikten gjelder flere alvorlige kroppskrenkelser. Den som har kunnskap eller anser det som mest sannsynlig at slike straffbare handlinger skjer eller har skjedd, har plikt til å ta kontakt med politiet. Avvergeplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikten, og gjelder for alle grupper/tjenester.

Ved tvil om meldeplikt eller avvergeplikt gjelder, kontakt din nærmeste leder og konsulter (gjerne anonymt) politiet eller barnevernet.

DU SER DET IKKE FØR DU TROR DET

I en rapport laget av Vista Analyse på anmodning fra Justisdepartementet fremkom det at mellom 75.000 og 150.000 mennesker i 2012 ble utsatt for vold av en som står dem nær. Dette utgjør 2-4 % av befolkningen, og koster det norske samfunnet 4-6 milliarder årlig. Offentlig ansatte som møter barn, voksne og familier i kommunen er viktige for å avdekke vold og bistå de som lever med vold. Mennesker som er avhengige av andre, særlig barn, eldre og personer med funksjonsnedsettelse, har større risiko for å være utsatt for vold. Ansatte som møter disse menneskene bærer derfor et særskilt ansvar for å være oppmerksom og gripe inn når det trengs. Dersom man får informasjon som tilsier at noen kan være utsatt for vold i nære relasjoner, er det vår plikt å handle. Plikten til å handle er også i enkelte tilfeller lovpålagt, som meldeplikt og avvergeplikt.

BARN SOM LEVER MED VOLD

Vold kan ramme barn direkte eller indirekte ved at volden rammer barnets omsorgsperson. Forskning viser at det er minst like skadelig for barn å oppleve at en omsorgsperson blir utsatt for vold. Vi snakker derfor om barn som lever med vold. Barn har et særlig vern mot vold, og alle offentlige instanser er lovpålagt å melde bekymring til barnevernet.

Ved mistanke om vold fra foreldre, skal foreldrene ikke informeres om at barn har fortalt dette, ei heller at melding sendes barnevernet. Dette for ikke å risikere ny eller alvorligere vold mot barnet, eller at barnet kan bli instruert til ikke å fortelle noe til andre.

Det finnes ingen enkel «oppskrift» på hvordan avdekke at barn er utsatt for vold. Barn har ikke nødvendigvis synlige symptomer selv om de er utsatt for vold, og barn kan utvise problematferd uten at de har vært utsatt for vold/overgrep. Det samlede bildet og din opplevelse av barnet spiller inn. Barn kan sende ulike direkte og indirekte signaler på at de ikke har det bra som kan vekke voksnes oppmerksomhet. Det kan være verbale uttrykk, ulike reaksjoner eller spesiell oppførsel. Snakk gjerne med barnet om disse signalene. Er det noe mer her enn en vag mistanke? Har du andre indikasjoner på at barnet kan leve med vold? Diskuter gjerne saken med en kollega, og ring gjerne barnevernet for rådgivning dersom du er i tvil.

OM BEKYMRINGSMELDING TIL BARNEVERNET

Alle ansatte i Gjerstad kommune er personlig ansvarlig for at bekymringsmelding blir sendt barnevernet, jf. barnevernloven § 6-4. Når slik mistanke oppstår skal den ansatte umiddelbart informere sin leder. Bekymringsmeldingen skal sendes så raskt som mulig etter at informasjonen er mottatt eller mistanken har oppstått. Ved tvilstilfeller, diskuter gjerne saken anonymt med barnevernet. Det er enheten som skal sende bekymringsmelding, men meldeplikten er personlig. Det vil si at du

har rett og plikt til å melde bekymring på selvstendig grunnlag dersom du er bekymret for et barn.

MELDEPLIKT

Lov om barneverntjenester § 6-4: «Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- c) når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,
- d) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.»

«Grunn til å tro» innebærer at du har noe mer enn en magefølelse, men det er ingen krav til bevis. Det holder at du har indikasjoner som gir grunn til bekymring. Det er barnevernets oppgave å undersøke hvorvidt det er hold i bekymringen.

Ved tvil om meldeplikt eller avvergeplikt gjelder, kontakt din nærmeste leder og konsulter (gjernonymt) politiet eller barnevernet.

Det er viktig at du som voksen er tilgjengelig for samtale dersom barnet spontant forteller, eller selv ønsker å snakke med deg. Det kan være at barnet har valgt å fortelle sin historie til nettopp deg.

TIPS TIL SAMTALEN MED BARN

- Vær positiv nysgjerrig og utforsk.
- Vær rolig, ta imot det barnet har å si, uten å avbryte barnets fortelling.
- Lytt aktivt, men still aldri ledende spørsmål.
- Vær tålmodig og la barnet få pauser og ikke avbryt barnet i sin fortelling.
- Av og til kan det være hensiktsmessig å gjenta det siste ordet, eller de siste ordene som barnet sier.
- Anvend gjerne støtteord. Eksempler: «mm». «ja», «fortell», «fortell mer om det?»

ANDRE TING SOM KAN VÆRE GREIT Å SI:

- Du fortalte meg tidligere...
- Fortell meg mer om det ...
- Jeg har ikke vært der, fortell så godt du kan...
- Fortell meg det slik at jeg forstår hva du mener...
- Hva skjer videre da?
- Du har nå fortalt meg om...

ET LANDSOMFATTENDE OMFANGSSTUDIE FRA NKTVS I 2014 VISTE

- 5 % har opplevd alvorlig fysisk vold fra voksne i barndommen.
- 10 % har opplevd fysisk vold mellom foreldrene i barndommen.
- Flere kvinner (8,2 %) enn menn (1,9 %) har hadde vært utsatt for alvorlig vold fra partner (sparket, tatt kvelertak på eller banket opp).

VIKTIG

Når barnet er ferdig med sin fortelling, bekreft det barnet har sagt og tydeliggjør for barnet at alt det hun/han har sagt er viktig. Ikke lov barnet at du ikke skal si det til noen, selv ikke der barnet ber om det. Forklar barnet at du må snakke med noen andre voksne om det barnet har fortalt, men at du skal fortelle når du gjør det, og med hvem.

ETTER SAMTALEN

Skriv ned alt du og barnet har sagt – så ordrett som mulig.

Ta kontakt med din leder og drøft hva barnet har fortalt.

Ta kontakt med barneverntjenesten/politiet og drøft videre saksgang med dem.

En bekymringsmelding til barnevernet bør inneholde følgende:

- Opplysninger om de involverte (navn, fødselsnummer, adresse).
- Årsak til bekymring (hva du har sett, hørt og observert).
- Kontaktperson og eventuelt hvem som har førstehåndskunnskap/informasjon.
- Hva har melder foretatt seg?

TEGN PÅ VOLD MOT ELDRE

Yngre og eldre voksne kan ha samme fysiske skader, symptomer, reaksjoner og indikasjoner på vold fra partner. Den normale aldringsprosessen kan bidra til at eldre lettere får fysiske skader av mishandlingen. I tillegg kan følgene av psykiske og økonomiske overgrep fra partner, voksne barn eller andre i nær relasjon, gi alvorlige konsekvenser for den Eldres helse.

Det er en klar sammenheng mellom utsatthet og redusert fysisk og psykisk helse hos eldre. Derfor bør helse- og omsorgspersonell være oppmerksomme på de generelle indikasjonene på vold og spesielt hvis følgende forhold er til stede:

- Det er kjent at den eldre har vært utsatt for vold eller overgrep tidligere i livet.
- Den eldre har lite sosialt nettverk, og har en tendens til å isolere seg.
- Den eldre er omsorgsperson for en partner/ektefelle som lider av demenssykdom eller annen kognitiv svikt som medfører uro eller aggressiv atferd.
- Overmedisinering eller fysisk og sosial rettighetsbegrensning mot en eldre person som lider av demenssykdom eller annen kognitiv svikt og som har uro, søvnvansker eller utfordrende atferd.
- Endret atferd hos en eldre person uten forklarlig grunn.
- Det er kjent at voksne barn/barnebarn misbruker rusmidler og/eller har økonomiske problemer (se tegn på økonomisk vold).
- Stadig fornyelse av resepter på smertestillende eller andre vanedannende medikamenter.
- Voksne barn flytter hjem til sine eldre foreldre.
- Den eldre får sjelden være alene ved besøk av hjemmetjenesten.

Referanse:

Nasjonalt kunnskapssenter mot vold og stress.

VOLD MOT UTVIKLINGSHEMMEDE

Nasjonal forskning viser at personer med utviklingshemmede har en forhøyet risiko for å bli utsatt for vold og overgrep. Volden/overgrepet blir i hovedsak utført på hjemmebane og fra mennesker som den voldsutsatte kjenner.

Personer med utviklingshemming er ofte avhengig av bistand og omsorg fra andre mennesker. Dette skaper et asymmetrisk maktforhold mellom utøver og utsatt, noe som kan gjøre det vanskeligere å varsle om vold og overgrep.

Funksjonsnedsettelsen i seg selv kan føre til at det er utfordrende å varsle om vold/overgrep. Dette kan handle om vansker med å kommunisere om hva som har skjedd, forklare seg i avhør eller vitne i rettsak, evne til å huske riktig og ordlegge seg presist i tilfeller det er ord mot ord.

Reaksjoner etter vold/overgrep kan komme i nær tid, men også etter en stund. For personer som har nedsatte språkevner er det ofte ekstra utfordrende å si ifra om vold/overgrep. Det er derfor ekstra viktig at disse signalene blir tatt på alvor.

Nonverbal kommunikasjon er også å si ifra! Tegn på at en person med utviklingshemming er utsatt for vold/overgrep kan være at han/hun:

- vegrer seg mot å delta i aktiviteter som han/hun ellers deltar i
- viser redsel for bestemte steder, objekter og personer
- viser økt grad av selvskadende atferd eller utagerende atferd rettet mot andre personer eller objekter.
- tap av ferdigheter, han/hun utfører ikke lenger oppgaver som personen ellers har mestret.

Man bør være spesielt oppmerksom når atferdsendringer kommer brått og uten at man kjenner til vesentlige endringer i hans/hennes livssituasjon.

VOLD BLANT PERSONER MED PSYKISKE LIDELSER OG / ELLER RUSRELATERTE LIDELSER

Risikoen for vold er ekstra stor i situasjoner der personer er avhengige av andres hjelp i hverdagen. Denne avhengigheten kan gjøre personer særlig sårbare for andres handlinger, eller mangel på handlinger.

De fleste av oss vil oppleve å være avhengige av andres hjelp i kortere eller lengre perioder av livet. Det kan for eksempel være på grunn av fysisk eller psykisk sykdom, funksjonsnedsettelse, høy alder eller rusavhengighet.

Personer med psykiske lidelser kan oppleve situasjoner som gjør dem risikoutsatte. Dette handler om at de kan:

- leve i miljøer som øker risikoen for vold og overgrep.
- utfordringer med å identifisere uønskede handlinger og farlige situasjoner.
- mangle opplæring i hvordan beskytte seg selv og be om hjelp.

Å leve med rusavhengighet kan medføre en livssituasjon som gir økt risikoutsatthet. Det kan handle om:

- svekkelser i funksjoner som sikrer selvivaretagelse
- reduserte kognitive funksjoner, som svekker evnen til å unngå risikosituasjoner
- leve i miljøer hvor rus, vold og overgrep normaliseres
- oppleve frykt for represalier dersom hjelpeapparatet kontaktes
- manglende omsorg fra partner, pårørende og øvrig familie, eller fra det offentlige
- reduserte og ofte helt fraværende muligheter til å få beskyttelse (fra nettverk eller offentlig hjelpeapparat)

Det er en gammel myte at vold er mer utbredt blant personer med psykiske lidelser enn ellers i befolkningen. Dette er avkreftet i flere studier, blant annet i en norsk studie publisert i 2017 i *Nordic Journal of Psychiatry*.

Derimot viser internasjonale studier at det er en klar sammenheng mellom inntak av rusmidler og voldsutøvelse, særlig ved bruk av alkohol. Personer med samtidig ruslidelse, alvorlig psykisk lidelse eller alvorlig personlighetsforstyrrelse har forhøyet risiko for rusrelatert vold. Den tydeligste markøren for voldsrisiko er tidligere bruk av vold. Kombinasjonen av risikofaktorene tidligere vold, antisosialitet og rus gir en mangedoblet økning av voldsrisikoen hos personer med og uten og alvorlig psykisk lidelse.

Ulike risikofaktorer kan være lavt utdanningsnivå, ruslidelser i kombinasjon med ulike psykiske lidelser, bostedsløshet, miljøfaktorer, antisosiale normer, oppvekstvilkår osv.

Man kan ikke forvente at man selv med kunnskap om psykiske lidelser, ruslidelser og vold, skal kunne være i stand til å forutse hvem som vil med sikkerhet komme til å utøve vold. Målet er å kartlegge risikofaktorer ved behov, og igangsette riktige og viktige tiltak der det er hensiktsmessig. En kombinasjon av å identifisere individuelle sårbarhetssammenhenger og forvarsel om vold, gir et godt utgangspunkt for å utforme effektive forebyggende tiltak hos personer med voldshistorie. Det er viktig å påpeke at det finnes kunnskap om risikofaktorer for voldsutøvelse og at det går an å identifisere disse. Allikevel vil langt de fleste av de som har risikofaktorer aldri begå voldshandlinger. Dette betyr at det ikke er mulig å forutsi hvem som kan begå drap.

Referanser:

<https://nhi.no/psykisk-helse/psykiske-lidelser/psykisk-sykdom-forer-ikke-til-mer-vold/?hp=true>

Personer med psykiske lidelser og voldsrisiko, fra Norsk psykologforening.

HVORDAN SNAKKE OM VOLD?

Det kan være mange årsaker til at den som er utsatt for vold ikke ønsker å fortelle om volden. Derfor er det viktig at helse- og omsorgspersonell vet noe om hvordan de kan tilnærme seg temaet.

Tillit og trygghet er en forutsetning for å åpne seg, slik det er ved alle samtaler som omhandler vanskelige temaer. Samtalen må være på pasientens/brukerens premisser. Det er opp til pasienten hvor mye informasjon han/hun ønsker å gi. Ved mistanke om vold i nære relasjoner må personen gis mulighet til å fortelle om sine opplevelser. Dersom det er indikasjoner på at en person har blitt utsatt for vold, bør du i tillegg stille direkte spørsmål om dette. Dette kan du gjøre gjennom å spørre om tegn eller skader kan henge sammen med overgrep fra tidligere eller nå.

Det er viktig at slike samtaler følges opp med nye avtaler hvor temaet blir tatt opp igjen, og at man spør igjen dersom man får negative svar, men fremdeles mistenker vold. Man bør også ta hensyn til at ikke alle ønsker eller er vant til å bli spurt rett ut om denne typen tematikk. Det bør tas hensyn til kultur og etnisitet. En forutsetning for å få avklart mistanke om voldelige hendelser, er at den utsatte forstår norsk eller at det blir tilbudt tolketjenester. Man må imidlertid innhente nok informasjon til å kunne vurdere pasientens sikkerhet både med tanke på den som utøvde volden og eventuelt fare for selvskading.

Referanse:

Nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisk stress.

Bufdir – vold og overgrep – TryggEst.

HVORDAN VIL EN VOLDSUTSATT BLI SPURT OM VOLD?

- Spørsmålet bør stilles i trygge omgivelser.
- Prøv å danne en god relasjon i forkant.
- Antatt voldsutøver skal ikke være til stede.
- Unngå sårbare situasjoner.
- Den som spør bør opptre trygt, troverdig og ha øyekontakt.
- La den voldsutsatte snakke i sitt tempo.
- Forsikre om at det er hjelp å få!

TIPS TIL SAMTALEN

- Lytt og ikke stopp personen i sin fortelling. Still gjerne åpne, men likevel direkte spørsmål: Hvordan håndterer dere konflikter hjemme? Blir han/hun sint i slike tilfeller? Hvordan håndterer han/hun sinnet?
- Trenger du mer veiledning, og lur du på om personen trenger mer bistand? Informer om krisesenteret og konsulter dem gjerne tidlig i prosessen. Du kan ringe krisesenteret på vegne av vedkommende, eller videreformidle kontakt. Krisesenteret tar imot samtaler hele døgnet.
- Er du bekymret for personens sikkerhet? Politiet kan bistå med samtaler, kartlegge behovet for beskyttelse og bistå med beskyttelsestiltak.
- Hvor drar personen? Dersom personen ønsker å dra hjem til voldsutøver – informer om andre muligheter.
- Spør personen om den har barn boende i huset. Fortell personen at om du får kjennskap til at barn lever med vold så har du meldeplikt til barneverntjenesten.

FAMILIEVOLD/PARTNERVOLD

Familievold kan være når en partner tar kontroll over den andre partnerens atferd, følelser og valgmuligheter. Eksempler på dette kan være at den ene partneren utsetter den andre for fysisk vold, psykisk terror, seksuelt misbruk, økonomisk misbruk, sosiale begrensninger og ødeleggelse av f.eks. eiendeler eller kjæledyr. Andre ord for familievold kan være partnervold, mishandling og vold i nære relasjoner. Det finnes også andre former for vold som utøves mellom partnere. Hovedandelen av volden i parforhold er episodisk.

SÆRLIG UTSATTE GRUPPER

Vold rammer på tvers av alle samfunnslag. Det er likevel faktorer som kan kjennetegne særlig sårbare grupper. Faktorer som kan påvirke sårbarheten er kjønn, alder, funksjonsevne, seksuell orientering og sosioøkonomisk bakgrunn. Sårbarheten kan også øke ved ulike forhold som graviditet, migrasjon og rus.

Å SNAKKE MED VOKSNE OM VOLD

Voksne voldsutsatte og voldsutøvere har ofte brukt mye tid og krefter på å holde volden skjult. Voldsutsatte og voldsutøvere forteller sjelden om vold uoppfordret, og blir dessverre sjelden spurt. Undersøkelser viser at voksne trenger direkte spørsmål om vold. Mange trenger også å bli spurt flere ganger.

AKTUELLE HJELPEINSTANSER

BARNEVERNET

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Barnevernet skal alltid involveres dersom et barn lever med vold. Dersom du er bekymret for et barn kan du ringe barnevernet og drøfte saken med dem. Barnevernvakten kan kontaktes kveld og helg dersom situasjonen er akutt. Barneverntjenesten i Gjerstad: 47 99 33 33. Barnevernvakten: 37 01 31 01 (på kveld/natt og i helga). Du kan også få hjelp ved å ringe Alarmtelefonen for barn og unge på 116 111.

KONSULTASJONSTEAMET

Konsultasjonsteamet bistår med tverrfaglig veiledning ved mistanke om seksuelle overgrep og vold mot barn. Sakene drøftes anonymt i konsultasjonsteamet. Målet er hvordan en best kan hjelpe barnet. Målgruppe for konsultasjonsteamet er ansatte i kommunalt barnevern, PPT, helse- og sosialtjenesten, skolesektor, barnehager, ABUP/SSHF, krisesenter og andre som er i kontakt med barn. Konsultasjonsteamet møtes hver mandag i partallsuker kl. 12:00-15:00. Ring Konsultasjonsteamet på 466 17 930.

UTREDNINGSTEAMET

Utredningsteamet skal gjennom en systematisk tilnærming bidra til å avklare mistanken om et barn er eller har vært utsatt for seksuelle overgrep og/eller vold. Deltakere i utredningsteamet er terapeut fra ABUP, lege tilknyttet barnesenteret ved Sørlandet sykehus, koordinator fra Bufetat samt saksbehandler fra den aktuelle barneverntjenesten. Barneverntjenesten er henvisende instans. Utredningen foregår i åpenhet

med foreldrene og forutsetter samtykke fra disse. Det utarbeides en sluttrapport. Ring Utredningsteamet på 466 17 930.

LEGEVAKTEN/VOLDTEKTMOTTAK

Ved behov for akutt legetilsyn kan legevakten kontaktes. De undersøker den voldsutsattes skader, og kan også dokumentere disse. Ved behov for medisinsk ivaretagelse av den voldsutsattes psykiske skader, kan legevakten henvise videre. Det finnes også voldtekstmottak og psykiatrisk sykepleier tilknyttet legevakten. Ring Legevakten i Arendal: 116117 eller Voldtekstmottaket i Kristiansand tlf. 38 07 34 00.

ALTERNATIV TIL VOLD (ATV)

ATV Arendal tilbyr behandling til voksne menn og kvinner som utøver vold i nære relasjoner, samt i begrenset omfang til utsatte voksne og barn. Terapeutene ved ATV er psykologspesialister og familierapeuter og nås på 46 88 94 95 08:00-15:30.

STATENS BARNEHUS

Utgangspunktet for å komme til Barnehuset er at politiet har mottatt en anmeldelse. Barnehuset er et statlig tiltak for barn, ungdom og deres familier når det er mistanke om at barn eller ungdom kan ha vært utsatt for, eller vært vitne til vold eller seksuelle overgrep. Politiet gjennomfører tilrettelagte avhør av barn under 16 år ved Barnehuset. Fristen for å gjennomføre avhøret er fra en til tre uker, avhengig av sakstype. Barnehuset tilbyr også barna oppfølging. Barnehuset, som holder til i Kristiansand nås på telefon 992 57 161.

**Tilbudet er også for voksne med en psykisk utviklingshemming.*

ØSTRE AGDER KRISESENTER I ARENDAL

Krisesenteret i Arendal gir et tilbud til fysisk, psykisk og seksuelt mishandlede kvinner, menn og deres barn, herunder også individer utsatt for tvangsekteskap eller menneskehandel. Tilbudet inkluderer et trygt, midlertidig bosted. Krisesenteret er døgnåpent, gratis og krever ingen henvisning. Krisesenteret har adskilte botilbud for menn og kvinner. Krisesenterets ansatte har lang erfaring med å kartlegge beskyttelses- og hjelpebehov hos voldsutsatte, og bistår også andre offentlige instanser med informasjonsarbeid og kompetansedeling. Krisesenteret kan kontaktes døgnet rundt på 37 01 32 80.

STINE SOFIES STIFTELSE

Stine Sofie Senteret er et kurs- og mestringscenter for voldsutsatte barn og unge. Målet er at kursdeltagerne, i trygge omgivelser, får oppleve glede og får ny kunnskap. Mestring og gode opplevelser sammen med andre skal danne grunnlag for å styrke deres egne ressurser. På senteret vil deltagerne møte varme og humørfylte voksne som ser viktigheten av traumebevisst omsorg. Ring Stine Sofies Stiftelse på telefon 37 29 40 90.

POLITIET

Politiets hovedoppgave ved vold i hjemmet er å iverksette nødvendige tiltak for å stanse volden. Politiet risikovurderer partnervoldsaker med tanke på gjentakelse, etterforsker sakene og straffeforfølger evt. voldsutøveren. Politiet (påtalemyndigheten) kan også ilegge besøksforbud dersom det er grunn til å tro at det ellers vil bli begått ny vold. Voldsalarm, relokalisering og adressesperre er andre mulige beskyttelsestiltak. Alle politidistrikt har en familievoldskoordinator med spesialkompetanse på dette feltet. Det er mulig å kontakte politiet for en uformell prat om situasjonen, også anonymt. Som hjelper kan du rådføre deg med politiet selv, eller du kan ringe sammen med personen det gjelder. Tlf: 02800

DIN UTVEI

Dinutvei.no er en nasjonal veiviser på internett ved vold og overgrep. Her finnes blant annet nyttige veivisere for deg som møter voldsutsatte i jobben din.

VERN FOR ELDRE – NASJONAL KONTAKTTELEFON 800 30 196

Vern for eldre hjelper eldre som står i fare for eller er utsatt for vold og overgrep.

Alle over 62 år som er utsatt for vold og overgrep, kan ringe nasjonal kontakttelefon 800 30 196 for råd, veiledning og hjelp. Også pårørende eller andre som har mistanke om vold og overgrep mot eldre, kan benytte dette nummeret.

VOLD OG OVERGREPSLINJEN – 116 006

En hjelpelinje for deg som opplever vold eller overgrep i nære relasjoner.

OVERSIKT OVER TILTAK MOT VOLD I NÆRE RELASJONER I GJERSTAD KOMMUNE

I PERIODEN 2022-24

Tiltak	Beskrivelse	Tjenesteyter
ICDP International Child Development Program – flyktning	Gruppebasert forebyggingsprogram for å bidra til å styrke samspillet mellom foreldre og barn, og forebygge utvikling av vansker på et senere stadium.	NAV / Flyktningtjenesten
ICDP International Child Development Program	Program for foreldreveiledning: Sammen foreldre barn (0-4 år). Fast tema for konsultasjonene på helsestasjon. Et forebyggende program for å fremme barns psykososiale utvikling. Programmet bidrar til å styrke samspillet mellom foreldre og barn, og forebygge utvikling av vansker på et senere stadium.	Abel skole / Helsestasjonen
Bearbeidelse av voldsopplevelser i nære relasjoner	Gjennom søknad om kommunale helse- og omsorgstjenester (ligger på kommunens hjemmeside) kan det søkes om samtaleoppfølging.	Helse og omsorg / Psykisk helse og avhengighet
Oppfølging av mennesker med psykiske helse utfordringer i kommunal bolig.	Forsterket personaltetthet for å ivareta psykisk og fysisk helse i kommunale boliger	Helse og omsorg / Psykisk helse og avhengighet
Ruskonsulent	Oppfølging av mennesker med rusutfordringer	Oppfølging av mennesker med rusutfordringer
Tilstedeværelse av psykiatrisk sykepleier på helsestasjonen for ungdom.	Tverrfaglig samarbeid mellom psykisk helse og avhengighet og skolehelsetjenesten med fokus på å forebygge livsutfordringer på et tidlig stadium.	Abel skole / skolehelsetjenesten. Psykisk helse og avhengighet.
Psykososialt kriseteam	Psykososialt kriseteam skal sikre og organisere støtte til mennesker som har vært involvert i ulykker/kriser og deres pårørende	Tverrfaglig sammensatt team

MOT	MOT Norge arbeider forebyggende med å motvirke samfunnsutfordringer som mobbing, utenforskap og psykiske vansker. Det gjør vi gjennom å styrke ungdoms robusthet, livsmestring og mot.	Abel skole
Zippys venner	“Zippys venner – livsmestring i skolen” er et program for 1.–4. trinn som lærer elevene livsmestring gjennom å mestre dagliglivets utfordringer, å identifisere og snakke om følelser, og å støtte andre.	Abel skole
Bedre tverrfaglig innsats for barn og unge.	Tverrfaglig sammensatt gruppe fra tjenestene barnehage, skole, helsestasjons- og skolehelsetjenesten, psykisk helse og avhengighet. Fokus er forebygging av livsutfordringer for barn og unge som vokser opp i Gjerstad kommune.	Samfunnsenheten
Kartlegging av hjemmesituasjon for nye brukere	Observasjoner av hjemmesituasjon, synlige blåmerker / skader, kognitiv status, rusbruk og / eller psykisk vold.	Helse og omsorg /tjenester for forebygging og utvikling
TVERS	TVERS er et tilbud om psykologisk behandling til familier hvor barn eller ungdom har begått seksuelle overgrep og/eller har vist andre former for bekymringsfull seksuell atferd.	TVERS etter henvisning fra barneverntjenesten
Avlastningsplasser for eldre	https://www.gjerstad.kommune.no/tjenester/helse-omsorg-og-sosiale-tjenester/nedsatt-funksjonsevne/avlastning/	Helse og omsorg / Sykeavdeling
Dagsenter for mennesker med demenssykdom	Dagsentertilbud til hjemmeboende eldre.	Helse og omsorg / Sykeavdeling
Hukommelsesteam	Oppfølgingsteam som gjør observasjoner av mennesker med demenssykdom i hjemmet.	
Oppfølging av mennesker med psykisk utviklingshemming	Fokus på relasjonsbygging og tillit. Samarbeid i team rundt hver enkelt bruker. Kartlegging av atferd som kan føre til vold og utagering. Samarbeid med pårørende.	Helse og omsorg / Rehabilitering

Samspillsveiledning	Veileder barn og foreldre som er utsatt for eller utøver vold og/eller overgrep.	Barnevernstjenesten
Miljøterapi	Arbeider systematisk over tid med barn og foreldre som er utsatt for eller utøver vold og/eller overgrep	Barnevernstjenesten

MELD FRA!

Vold i nære relasjoner er **ingen privatsak**, men et **samfunnsansvar**.

For noen mennesker har det alt å si at noen melder fra. Alle har et ansvar for å fange opp mennesker som lever med vold og omsorgssvikt i hverdagen.

“Bra at far kom og dyttet bort mor, da hun skulle slå meg i hodet, for ellefte gang...”

- Sagt av gutt, 7 år, under tilrettelagt avhør

“Har gått på eggeskall i hele mitt 23-årige ekteskap.”

- Sagt av kvinne, 45 år, under avhør hos politiet

“Han er som narkotika for meg. Jeg vet han ikke er bra for meg, men jeg klarer ikke å la være...”

- Sagt av kvinne, 47 år, da hun skulle forklare hvorfor hun til stadighet gikk tilbake til sin voldelige partner

“Alle skal dø engang, du også, og til og med jeg...”

- Sagt av jente, 6 år, under tilrettelagt avhør

